

Studieclub bezoekt Regiodag Melkvee Noord-Nederland

Fosfaatreductie knelt, maar biedt ook kans?

Dat de variatie in melkproductie per kilo fosfaat varieert van 80 tot 250 kilo, blijkt bijna niemand te weten. „Tjonge, wat is er nog veel te verdienen”, luidt de conclusie na de inleiding van verkoopleider Edwin van Werven van De Heus Voeders op de Regiodag Melkvee over managementmaatregelen die de fosfaatefficiëntie verbeteren.

Het kost de nodige moeite om de fosfaatreductie niet alleen als veel ellende te ervaren, maar er ook kansen in te zien. Met dit thema prikkelt De Heus Voeders de aandacht van de toehoorders wél maximaal tijdens de Regiodag Melkvee op het bedrijf van de maatschap Dijkstra in het Friese Rottum (bij Heerenveen). Agrio, de uitgever van dit blad, organiseerde namens haar regionale uitgaven Vee & Gewas (oost), Stal

& Akker (zuid), Veldpost (noord) en Agraaf (west) de afgelopen maand in alle vier windstreken een zogenoemde Regiodag Melkvee, met als centrale thema 'Beter voer(en)?!'. De versie in het noorden had op dinsdag 13 juni plaats, juist toen een flink aandeel van de tweede snede gras de kuil in ging. Marco Pool uit Wijnjewoude (FR) wordt nota bene tijdens de lezing over de fosfaatreductie

en -efficiëntie gebeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Hij tekende schriftelijk bezwaar aan tegen de berekende melkproductie, waarvan RVO uitgaat. De werkelijke melkproductie op zijn bedrijf is namelijk hoger, omdat hij melk aan kalveren voert. Ook procedeert hij tegen de toekenning van de fosfaatrechten op basis van de referentiedatum van 2 juli 2015. „Ik ben daarna grondgebonden gegroeid, maar

Edwin van Werven van De Heus Voeders wijst erop dat zowel een hoge literproductie per koe, als een hoge levensproductie bijdraagt aan de fosfaatefficiëntie. Het Deense concept van compact voeren raadt hij in dat kader ten zeerste af.

dat tellen ze niet mee", legt hij de reden van zijn bezwaar uit. Collega Dick Hoogendoorn uit Donkerbroek (FR) hangt een boete van bijna 6.000 euro boven het hoofd, omdat hij 0,3 GVE te weinig zou hebben afgevoerd. Hij heeft zijn LTO-lidmaatschap opgezegd toen hij te horen kreeg dat er een 'nultolerantie' geldt bij de overtreding.

Op het ouderlijk bedrijf van Theunis Holtrop uit Delfstrahuizen (FR) zijn tientallen pinken de deur uitgegaan. Alleen bij Karst-Jan Snip uit Jonkersvaart (GR) is de omvang van de veestapel sinds juli 2015 niet minder geworden. Arie Hoogendoorn, broer van Dick, die in de agrarische bedrijfsverzorging heeft gewerkt en de gebeurtenissen enigszins van een afstand heeft kunnen bekijken, spreekt er zijn verontwaardiging over uit hoeveel groeipotentie de Nederlandse melkveehouderij en zuivelsector door de fosfaatreductie laat liggen. „Maar aan de andere kant is het ook zo dat je het kon zien aankomen. Ik heb heel veel overvolle stallen gezien." Theunis Holtrop: „Dat we gezonde koeien hebben moeten afvoeren, dat doet me nog het meest zeer. Terwijl we wel degelijk aan de milieuregels blijken te voldoen. Dat heeft journalist Geesje Rotgers van V-Focus aangetoond."

Fosfaatschaarste

Ondanks alle ellende rondom de fosfaatreductie zetten de mannen zich schrap om de inleiding van Edwin van Werven van De Heus aan te horen. Hij maakt zijn gehoor direct duidelijk dat het perspectief op lange termijn heel anders is dan de actualiteit van dit moment. Fosfaatschaarste is in de toekomst zelfs een groter probleem dan de klimaatverandering, stelt hij. Fosfaatschaarste leidt in Afrika nu al tot misoogsten door een plantaardige parasiet die door fosfaattekort landbouwgewassen overwoekert en als het ware opvreet. „Belangrijk om te weten, houd

het in je achterhoofd", zegt Van Werven. Terwijl fosfaatschaarste dreigt, is de realiteit dat er nu fosfaat gereduceerd moet worden. „Laten we met zijn allen van de Kringloopwijzer een succes maken, want alleen dan creëren we ruimte op bedrijfsniveau", zegt Van Werven. Hij krijgt bepaald geen applaus. „Als je het alleen als een verplichting ziet, is het inderdaad een gedrocht", beaamt hij. Marco Pool: „Als iedereen er aan meedoet, neemt de ruimte op bedrijfsniveau voor individuele bedrijven vanzelf af. Zo is dat met de BEX ook gegaan. Deze instrumenten zijn niet bedoeld als verplichting voor iedereen. Eerst borgen dat het resultaat van efficiëntieverbetering niet is dat de fosfaatruimte kleiner wordt." Wel zijn de veehouders het erover eens dat het ook niet goed is om de Kringloopwijzer dan maar op papier in te vullen en in de kast te leggen, zonder daadwerkelijk de mineralenstromen op het bedrijf goed in beeld te hebben. „Meedoen aan een studieclub helpt inzicht te krijgen. Samen met collega-veehouders krijg je er vanzelf meer vat op en heeft de Kringloopwijzer echt ook praktische voordelen", weet Theunis Holtrop.

Optelsom is veel geld

Er is nog een wereld te winnen qua fosfaatefficiëntie, zo blijkt uit de vraag wie er weet hoeveel liter melk per kilo gevoerd fosfaat wordt geproduceerd op het eigen bedrijf. Alleen Theunis heeft op een bijeenkomst van de European Dairy Farmers een keer gehoord dat 250 kilo melk per kilo gevoerd fosfaat het maximaal haalbare is. De variatie blijkt enorm, want er zijn ook bedrijven die niet verder komen dan 80 kilo. Van Werven bouwt zijn betoog op aan de hand van dit gegeven. Door managementmaatregelen te nemen, kun je fosfaatruimte verdienen en besparen op de aankoop van fosfaatrechten. Hij laat onder

Copyright photo

Marco Pool

„Kringloopwijzer verplichten werkt averechts."

Copyright photo

Dick Hoogendoorn

„Ik heb mijn LTO-lidmaatschap opgezegd."

Copyright photo

Theunis Holtrop

„In studieclubverband aan de slag met Kringloopwijzer."

Copyright photo

Arie Hoogendoorn

„Ik heb veel overvolle stallen gezien."

Copyright photo

Karst-Jan Snip

„Minder vaarzen, hogere levensproductie."

andere de afkalfleeftijd van de vaarzen de revue passeren, het verkorten van de tussenkalftijd, minder jongvee opfokken, het fosfaatgehalte in het mengvoer verlagen, de droogstand verkorten en het verhogen van de levensduur.

Vaarzen die gemiddeld een maand eerder afkalven, scheelt op een melkplas van een miljoen liter per jaar al gauw enkele tienduizenden liters. Gemiddeld bedraagt de afkalfleeftijd van vaarzen 26 maanden ►

Veel aandacht voor voederwinning en voeropslag

In mei en juni werd in elk van de vier windstreken van Nederland een Regio-dag Melkvee gehouden. Naast de lezing van De Heus Voeders konden de bezoekers ook een gezamenlijke presentatie van sleufsilofabrikant Bosch Beton en graszaadleverancier Barenbrug beluisteren. Door de schaalvergroting gaan het erf en de voeropslag soms letterlijk op de kop. Er is veel financieel voordeel te behalen door kuilvoer efficiënt op te slaan, waardoor de voerverliezen kleiner zijn en de fosfaatbenutting beter. „Let op de ligging van de voeropslag. Open de kuil nooit op het (zuid)westen, want de warme wind wakkert broei in de zomer verder aan.” Van dergelijke praktische tips kwam een heel scala voorbij. Groeikracht bv, gespecialiseerd in ruwvoerteelt en ondersteuning van loonbedrijven, diepte het verband tussen kuildichtheid, droge stofgehalte en pH van het kuilvoer uit. Letterlijk en figuurlijk grondig afdekken blijft de aandacht vragen, net als het gewenste drogestofgehalte, dat bij de eerste en tweede snede behoorlijk kan verschillen. Vaak is de eerste snede snel verteerbaar met veel blad en weinig stengel in het gras, terwijl de tweede snede juist veel stengel en weinig blad bevat. De eerste snede mag daarom droger worden ingekuuld, omdat de verteerbaarheid en de verteringssnelheid

Copyright photo

hoger is, maar dat geldt juist niet voor de tweede snede. Gras dat in de aar schiet, wordt al snel te droog ingekuuld. Ook dit jaar weer. Als er structureel te droog wordt ingekuuld, is het raadzaam om de manier van voederwinnen onder de loep te nemen. Veldperiode en capaciteit, minder schudden, gebruik van de maaierkneuzer en 's ochtends inkuilen, zijn factoren waarmee je het droge stofgehalte kunt sturen. De firma Nufarm presenteerde tijdens de regio-dagen Melkvee het SmartGrass-concept, waardoor gras sneller groeit en een hogere opbrengst kan worden gehaald.

op Nederlandse melkveebedrijven. Maar zelfs op bedrijven die al 24 maanden of minder scoren, is er nog rek. Van Werven drukt de veehouders op het hart dat het niet alleen een kwestie is van eerder beginnen met insemineren. „De opfok van jongvee moet tot in de puntjes geregeld zijn, met name de eerste acht maanden dient het voerrantsoen van topkwaliteit te zijn. De huisvesting eveneens.” Iedereen beaamt het nut en de noodzaak van het op jongere leeftijd afkalven van vaarzen.

Tussenkalftijd

Ook wat betreft het verkorten van de tussenkalftijd kan de groep volmondig instemmen met het betoog dat elke dag besparing op de tussenkalftijd geld oplevert. Van Werven: „Gelukkig maar, want ik lees in de vakpers ook andere verhalen die het belang van een kortere tussenkalftijd relativeren. Maar hoe langer de tussenkalftijd, hoe lager de (fosfaat)efficiëntie, zo simpel is het.”

Marco Pool plaatst er toch een kanttekening bij. „Hoe meer kalveren er geboren worden, hoe meer werk je er mee hebt. Dat zie je ook terug bij de discussie over de kalversterfte. Tijdgebrek blijkt een oorzaak te zijn als het percentage te hoog is.” Karst-Jan Snip vult aan dat het juist daarom zo effectief is om minder jongvee af te laten kalven en op een jongere leeftijd. „Met vaarzen heb je de meeste afkalfproblemen. En je dwingt jezelf om zuiniger te zijn op je koeien.” Soms komt het voor dat juist de leeftijdsgroep van de tweedekalfskoeien het slechter doet dan de rest van de veestapel, vertelt Van Werven.

„Dan blijkt heel vaak een te korte droogstand bij de vaarzenlijst het probleem te zijn. Dat zie je in de tweede lactatie terug.”

Jongveebezetting

Als vanzelf komt de inleider bij het onderwerp jongveebezetting. „Gemiddeld acht per tien melkkoeien. Breng je dat terug naar zes per tien melkkoeien, dan verdien je 60.000 liter extra melkproductieruimte op een melkplas van een miljoen liter en heb je minder investeringen in fosfaatrechten.” „Tjonge jonge, wat is er nog veel te verdienen”, roept Theunis. Dat is iedereen het met hem eens. Maar Marco Pool vraagt zich af wat de managementmaatregelen kosten. Heel duur mengvoer verbetert misschien de fosfaatefficiëntie wel, maar of je dan ook meer verdient? Is het niet juist de taak van de veevoerindustrie om het fosfaatgehalte in het krachtvoer te verlagen, wordt er gezegd. Van Werven kaart het zelf ook aan. „Daar is de veevoersector serieus mee bezig, maar te veel bezuinigen is niet goed. Als het ten koste gaat van de koegezondheid, wordt de fosfaatefficiëntie er uiteindelijk ook niet beter van.” Daar kan niemand hem ongelijk in geven. Wat levert het op als je de droogstand aanzienlijk verkort, of helemaal niet droogzet, wil Dick Hoogendoorn weten. „Terug van zeven naar zes weken droogstand levert geld op. Maar helemaal niet droogzetten, gaat ten koste van de diergezondheid”, zegt Van Werven.

Tegengas krijgt hij bij de grafiek die laat zien dat de levensproductie alsmaar toeneemt, naarmate de melkproductie stijgt. Karst-Jan Snip: „Die ene positieve uitschieter trekt het

gemiddelde naar boven. Ik vraag me af of die alsmaar stijgende lijn die je laat zien, wel klopt. Er is een optimum.” Dat zijn de meesten met hem eens, hoewel ze ook terdege beseffen dat een hogere melkproductie per koe veel kan opleveren. Theunis vult aan: „Bij ons is dat vanzelf gegaan dit jaar, maar dat heeft niet alleen te maken met de fosfaatreductie waardoor het onder eind van de veestapel is opgeruimd.” Als je zowel de literproductie per koe als de levensproductie weet te verhogen, draagt dat aanzienlijk bij aan de fosfaatefficiëntie, is de algemene indruk.

Oppassen met water voeren

Wat je in elk geval niet moet doen, is compact voeren zoals in Denemarken gebeurt, zegt Van Werven. Daar wordt veel water toegevoegd en langdurig gemengd gedurende één tot anderhalf uur. Dan haal je wel een hoge literproductie, maar geen hoge levensproductie. Hij weet waar hij over praat, want De Heus heeft ook tientallen Nederlandse klanten in Denemarken. „Als een koe dan een dag niet goed vreet, ligt ze gelijk plat. Dan maak je de koe veel te veel afhankelijk van de voorvertering, die met het water bijmengen plaatsvindt. Op die manier verhoog je de levensproductie per koe niet.” Er wordt gevraagd of Van Werven dan helemaal geen voorstander van water bijmengen is. „Natuurlijk optimaliseren wij de rantsoenen ook tot een droge stofpercentage van ruim veertig procent. Dat kan op verschillende manieren en één daarvan is water bijmengen. Maar meng niet langdurig en voeg niet te veel water bij.” ■